

місячному віці лише покривають затрати на їх вирощування, а вирощування їх до 15-місячного віку є малорентабельним.

Розроблено параметри відбору вирощування на м'ясо бугайців абердин-ангуської породи, які передбачають реалізацію у 12-місячному віці бугайців з низькою енергією росту у підсисний період, відбір бугайців з високою енергією росту у 15-місячному віці і вирощування їх до живої маси 600 кг у 18-місячному віці, при реалізації основної частини відгодівельного контингенту у 15-місячному віці живою масою біля 500 кг.

УДК 636.03.061

ЛІНІЙНА ОЦІНКА ТИПУ ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОРОДИ У ПЛЕМЗАВОДІ ТДВ «ТЕРЕЗИНЕ»

Н. Г. Черняк, О. П. Гончарук
Інститут розведення і генетики тварин НААН

Оцінка тварин за екстер'єром та конституцією є важливою складовою в комплексній системі селекції. Екстер'єр сільськогосподарських тварин є зовнішнім проявом конституції і повною мірою характеризує їх племінні, продуктивні і адаптаційні можливості. За екстер'єром також оцінюють ступінь типовості тварин для породи, лінії, родини.

Рекомендація ICAR для більшості молочних порід щодо оцінки будови тіла поєднується з правилами Світової голштинської федерації стосовно міжнародної гармонізованої лінійної оцінки типу, визначення ознак, стандартів оцінки та публікації щодо перевірки бугаїв за типом. Дані, зібрані з урахуванням цих рекомендованих стандартів, необхідні для оцінки за методами MACE згідно з вимогами Interbull.

Усі видання каталогів плідників в світі поряд з показниками племінної цінності за молочною продуктивністю, друкують, як обов'язковий елемент, і екстер'єрний профіль оціненого бугая на підставі оцінки типу його дочок. Це дає можливість враховувати те, які ознаки типу поліпшує бугай, а за якими ознаками показники статі відхиляються від моделі. У вітчизняних каталогах плідників молочних порід в останні роки також почали друкувати екстер'єрні профілі окремих бугаїв, яких було оцінено у країнах, де вони народились.

Лінійна класифікація зумовлена існуванням зв'язку між екстер'єрно-конституціональними особливостями тварин і господарсько корисними ознаками – молочною продуктивністю, здоров'ям, життєздатністю та продуктивним довголіттям. При цьому оціночний комплекс ознак обов'язково включає оцінку потомків за екстер'єрним типом.

Метою досліджень було проведення лінійної оцінки корів голштинської породи за типом будови тіла згідно з вимогами ICAR.

Дослідження проводили на коровах голштинської породи в племзаводі ТДВ «Терезине». Лінійну оцінку екстер'єру корів проводили на 2–4 місяцях першої лактації. Корови були відібрані за методом випадкової вибірки, кількість тварин оцінюваної групи – 30 голів. Оцінювали тварин за 9-бальною шкалою. Середня вираженість ознаки оцінюється у п'ять балів, а біологічні відхилення – у балах від 1 до 9. Визначали середні величини екстер'єрних ознак тварин, за результатами яких будували графічне зображення екстер'єрного профілю.

Лінійні ознаки типу є основою для всіх сучасних систем класифікації типу і є фундаментом у всіх системах опису молочних корів. Лінійна оцінка базується на вимірюванні окремих ознак типу. Вона описує ступінь розвитку ознаки, а не бажаність її. Оцінювали основні лінійні ознаки типу: ріст, ширину грудей, глибину тулубу, кутастість, нахил заду, ширину заду, задні кінцівки (вид ззаду), задні кінцівки (вид збоку), кут ратиці, переміщення (хода), переднє кріплення вимені, розташування передніх дійок, розташування задніх дійок, довжину дійок, глибину вимені, висоту вимені ззаду, центральну зв'язку, вгодованість.

Проведено оцінку дочок (n=30 гол) плідника Тахоє 8189401 голштинської породи лінії Старбака 352790 у племзаводі ТДВ «Терезине».

При оцінці екстер'єру особливу увагу звертали на вим'я. В оцінених дочок бугая Тахоє 8189401 підтримуюча центральна зв'язка легко виражена, що забезпечує міцне прикріплення вимені до тіла тварин. Розташування передніх дійок – проміжне розміщення назовні (3,4 бала), задніх (6,3 балів) – зближені від центру всередину. Довжина передніх дійок оптимальна (5,6 балів), що характеризують придатність вимені до машинного доїння. Глибина вимені має проміжний рівень і становить 6,5 балів. Цей показник залежить від віку та молочності корів. Глибоке вим'я більш схильне до інфекційних захворювань і часто травмується. Висота задньої частини вимені є показником потенційних можливостей корови щодо виробництва молока. Показник цієї ознаки для дочок даного бугая відповідає 5,6 балів, тобто середнє прикріплення.

Сильні, правильно поставлені кінцівки є важливим показником під час опису екстер'єру корів. При огляді збоку скакальні суглоби у дочок плідника Тахоє 8189401 добре розвинені, чітко виражені, без патологічних потовщень та пухлин. Тазові кінцівки при огляді ззаду – прямі, з широкою і паралельною поставою. Ратиці міцні, короткі, добре округлені, середня вираженість кута ратиці.

При оцінці високорослості прийнято враховувати висоту тварини в крижах, оскільки доведено, що вірогідність помилки цього проміру значно нижча, порівняно з аналогічним показником у холці. Показник оцінюється в абсолютній величині за промірами у сантиметрах, який береться мірною палицею у найвищій точці крижової кістки з подальшим переводом у бали. Оцінені корови мають середню висоту.

Глибина тулуба достатньою мірою характеризує розвиток травного тракту та залежить від віку та періоду лактації. Молочна тварина пови-

нна мати глибоке, добре розвинуте, але не відвисле черево. Оцінені корови мають середню глибину тулубу, що становить 5,9 бали.

Нахил заду оцінюється збоку, визначається нахил за умовно проведеною лінією на рівні верхніх точок маклака та сідничного горба. Найкращим варіантом, що відповідає 5 балам, є нахил на 3–4 см. Положення заду значною мірою впливає на відтворну здатність тварин. При дуже піднятих крижах виникає загроза інфікування родових шляхів. При оцінці цієї ознаки відзначаємо у тварин середній нахил заду. Ширину заду оцінювали за відстанню між каудальними виступами сідничних горбів. Чим ширші крижі, тим ширша задня частина вимені та родового проходу, а отже легше проходить отелення корови. Оцінені корови характеризуються оптимальною шириною заду.

Разом з тим в оцінених корів трапляється небажаний розвиток окремих ознак екстер'єру, до яких відноситься проміжне розміщення передніх дійок за межі четверті назовні, задні зближені від центру всередину, недостатній рівень глибини вим'я.

Проведено оцінку дочок (n=30 гол.) плідника Ругера 60413290 голштинської породи лінії Маршала 2290977 у племзаводі ТДВ «Терезине».

Оцінений плідник стійко передає у спадок своїм потомкам бажану вираженість відповідних ознак екстер'єру. Аналізуючи розвиток окремих описових статей, які успадкували дочки плідника Ругера 60413290, спостерігаємо добрий розвиток тулуба за оцінкою його глибини, середній рівень постави ратиць, міцне прикріплення передніх часток вим'я до черевної стінки, добрий розвиток центральної зв'язки та статей, які характеризують молочний тип тіла корів.

Окрім того, в групі його дочок трапляються тварини з небажаним розвитком окремих ознак екстер'єру, до яких відноситься дещо опущений зад, слоновість тазових кінцівок, слабке прикріплення задньої частини вимені, недостатній рівень глибини вим'я.

Отже, якщо не врахувати при доборі вплив бугаїв на тип будови тіла їхніх дочок, це може послабити або погіршити їхню конституцію, а отже й зменшити тривалість використання корів у стадах.

Слід звернути увагу на ступінь реалізації генетичного потенціалу корів за надоем у господарстві залежно від їхньої лінійної належності. Результати досліджень свідчать, що тварини різних ліній в одному й тому самому господарстві за однакових умов годівлі та утримання мають різні показники молочної продуктивності. Так, найвищу молочну продуктивність мають дочки, що належать до лінії Старбака 252790 (8285 кг молока з вмістом жиру 3,86 % та білка 3,30 %). Дочки лінії Маршала 2290977 мають дещо нижчий надій молока –7985кг з вмістом жиру 3,95 % та 3,32 % білка.

Для формування бажаного типу необхідні об'єктивні критерії, за допомогою яких можливий добір тварин із високим рівнем молочної продуктивності, міцним здоров'ям та задовільними відтворювальними якостями, придатних до промислової технології утримання та місцевих умов середовища.